

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Asia: **Valtion talousarvioesitys vuodelle 2022 - metsätalouteen liittyvät kysymykset**

Koneyrittäjät ry toteaa lausuntonaan hallituksen esityksestä seuraavan.

Hallinnonalan talousarvioesityksessä tavoitteeksi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla asetetaan päämääräksi rakentaa uusiutuvaa Suomea, mikä tarkoittaa uusiutumiskykyistä ja kestäväää ruokajärjestelmää ja luonnonvarataloutta sekä innovatiivista paikkatietojärjestelmää. Paikkatiedolla tulee olemaan merkittävä rooli ja on hyvä, että se on mainittu.

Toimintaympäristökuvauksessa on nostettu kuusi globaalia muutostekijää, jotka ovat 1) ilmastonmuutos, 2) nopea teknologinen kehitys, 3) kilpailu ehtyvistä luonnonvaroista, 4) globaalin talouden murros, 5) arvojen ja asenteiden muutos sekä 6) väestörakenne ja kaupungistumiskehitys. Osa näistä kaipaa mielestämme täsmennystä. Ilmastonmuutoksen voisi täsmentää nimenomaan ilmaston lämpenemiseksi, millä on monenlaisia seurauksia. Globaalin talouden murrosta olisi lukijan ymmärryksen lisäämiseksi syytä kuvata millainen käsitys murroksesta on esityksen takana. Samoin arvojen ja asenteiden muutosta olisi hyvä parilla lisämääreellä täsmentää. Väestörakenteella ainakin Suomessa tarkoitettaneen väestön vanhenemista, mutta kenties myös vaikkapa koulutustason nousua. Pieni lisäys ja täsmennys muutostekijöihin kertoisi, mille perustalle ja näkymälle budjetista päättävät ovat sitoutuneet.

Momenttikohtaisiin asioihin toteamme seuraavaa.**1) Älkää leikatko 4H-nuorisotyön valtionapua**

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan perustehtäväksi mainitaan mm. luonnonvaratalouden kestävyys ja niihin perustuvien elinkeinojen kilpailukyyn varmistaminen ja maaseudun elinvoimaisuuden kehittäminen. Vaikuttavuustavoitteeksi asetetaan mm. monipuolinen yritystoiminta ja menestyvä maaseutu. Työvoima-asiat eivät ole erityisesti maa- ja metsätalousministeriön vastuualueita, mutta se voi myös toimillaan edistää työvoiman saatavuutta. Budjetissa myönnetään valtionapua 4H-organisaatiolle. Se tekee hyvää työtä etenkin maaseudulla. Se tekee merkittävää työtä nuorten ja nuorten aikuisten parissa juurikin siellä, mistä vaikkapa metsäalan koneyritykset voivat kuvitella saavansa tulevaisuuden työvoimaa. 4H-organisaatio toiminnallaan mahdollistaa vuosittain kymmenille tuhansille koululaiselle tutustumisen metsäluontoon ja metsäalan ammatteihin. Tätä kautta kiinnostusta myös metsäkonealan ja puunkuljetusalan ammatilliseen koulutukseen saadaan lisättyä oikeassa kohderyhmässä. Tämä on erittäin arvokasta työtä, jota ei pidä vaarantaa. Nyt budjettiesityksessä 4H:n valtionapua ollaan leikkaamassa 7 prosenttia. Vuoden 2020 tilinpäätöksestä pudotusta on kaikkiaan puoli miljoonaa. **On syytä palauttaa valtionapu 4H:lle vähintään vuoden 2020 tasolle**

2) Luonnonvaratalous

Selvitysosassa mainitut hallinnonalan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tavoitteet ovat hyviä. Tosin hieman täsmennystä kaipaisi tavoite ” Hillitään ilmastonmuutosta etenemällä kohti hiilineutraalisuutta, materiaalitehokkuutta ja suljettuja kiertoja”. Metsätaloudessa ei ole tavoite edetä kohti hiilineutraaliutta, kun se jo on voimakkaasti hiilnegatiivinen.

3) Tuki puuntuotannon kestävyiden turvaamiseen (30.40.44)

Budjetissa esitetään puuntuotannon kestävyiden turvaamiseen 57,1 milj. euroa. Taso on noin kaksi miljoonaa enemmän kuin vuonna 2021 talousarvio. Koneyrittäjät pitävät tätä hyvänä suuntauksena. Puuntuotannon kestävyiden panostamisen hedelmistä saamme nauttia pitkään kuten nykyään saamme nauttia 60-luvulta alkaneista panostuksista. Oikeanlaisella metsien käsittelyllä on mahdollista vastata sekä tulevaisuuden puusta tehtyjen tuotteiden kasvavaan kysyntään että metsien hiilinielutarpeeseen kuin myös monimuotoisuuden lisäämistarpeisiin ja vesistöjen tilan parantamiseen. Siksi on tärkeää säilyttää määrärahojen taso ja nostaa niitä tulevaisuudessa. Se on positiivinen merkki myös teollisia investointeja suunnitteleville.

Huomio metsätiehankkeiden kokoon juoksuun

Metsäteiden perusparannus ja uudisrakentaminen sekä suometsien hoidon työmäärien kehitys on ollut pitkään epätydyttävällä tasolla. Metsäteiden ympärivuotinen liikennöitävyys on yksi avaintekijä pitääksemme puunkorjuun, puunkuljetuksen ja muut metsässä tehtävät työt kannattavina ja samanaikaisesti kilpailukykyisinä. Hyvä liikennöitävyys tarkoittaa myös vähemmän päästöjä metsätalouteen liittyvässä kulkemisessa ja kuljetuksissa. Lisäksi on huomattava, että metsäteollisuuden laajennusinvestoinnit sahoilla ja biotuotetehtaissa sekä energiateollisuuden panostukset puun käytön lisäämiseen lisäävät kulkemisen ja kuljetusten määriä vastaisuudessa. Sahateollisuus on tekemässä investointeja, jotka lisäävät lähivuosina sahauksen kapasiteettia parilla miljoonalla kuutiometrillä (Lähde: Luken suhdannekatsaus), mikä tarkoittaa parhaimmillaan noin neljän miljoonan kuution tukin käytön lisäystä. Biotuotetehtä Kemiä käynnistyy 2023 lisäten puun käyttöä edelleen. Lisäksi turpeen käytön korvaaminen puulla energiantuotannossa nopeutetussa tahdissa lisää puun käyttöä miljoonilla kuutiometreillä (Afryn selvitys 2020 ennakoii 6 miljoonan kuution lisäkäyttöä).

Tienrakennuksen ja yksityisteiden kunnostukset ovat kehittyneet metsien käytön volyyymien kehitystä ajatellen väärään suuntaan. Tienrakennuksen ja etenkin teiden kunnostuksen aktiviteettia olisi saatava selkeään nousuun.

Metsäteiden perusparannus - yksityiset metsänomistajat			
Vuosi			Työmäärä, km
2015			2 391
2016			1 584
2017			967
2018			850
2019			1 129
2020			811
Lähde: Luke tietokantataulukko			

Otso metsäpalveluiden konkurssi pitäisi olla herätys

Pullonkaulana on tie- ja ojitushankkeiden kokoon juokseminen. Tiehankkeiden kokoon juoksu ilman varmuutta hankkeiden toteuttamisesta on aikaa vievä sekä liian suuri taloudellinen riski alan toimijoille, jotka pääosin ovat varsin pieniä yrityksiä/organisaatioita. Tiehankkeiden toteuttamiseen liittyvien ongelmien vakavuus on nyt nähtävissä Otso metsäpalvelut Oy:n hakeuduttua konkurssiin toimittuaan markkinoilla noin viisi vuotta. Hyvin toimivia markkinoita ei ole syntynyt metsäkeskuksen irtauduttua metsänparannushankkeista. Merkittävä syy tähän on hankkeiden kasaan juoksemiseen liittyvät hankaluudet. Tämä markkinapuute on syytä korjata. Uudistettavana olevan kestävän metsätalouden rahoituslain sisältöä valmisteleavan työryhmän ehdotuksissakaan ei ole ratkaisua tähän tiehankkeiden muodostamisen ongelmaan. Nyt olisi nopeasti käynnistettävä ratkaisun etsintä tähän täsmäongelmaan, jotta se ehtisi uuden kemeran valmisteluun mukaan tai sen ryhtiin mukaan. Ratkaisun ei tarvitse sinällään olla kestävän metsätalouden rahoituslain sisällä. Tiehankkeiden kokoon juoksun edistämiseksi ratkaisuna voisi olla, että kokoon juokseminen annettaisiin Suomen metsäkeskuksen tai vaikkapa maanmittauslaitoksen tehtäväksi (vrt. tilusjärjestelyt).

Vuosien 2021-2023 ajalle olisi syytä varata määrärahoja metsäteiden ja suometsien hoidon hankkeiden laajamittaisille kokeiluille, joissa hankkeiden kokoon juoksun kustannukset katettaisiin valtion varoista. Kokoon juoksua seuraava suunnittelu- ja toteutustyö on sitten kilpailutettavissa alan toimijoille, koska tällöin työlle löytyy jo tilaajataho tie- tai ojitushankkeen osakkaista.

5. Metsäluonnon hoito (30.40.45)

Metsäluonnon hoidon edistämiseen kohdennetaan budjetissa 7,5 milj. euroa. Se on 0,5 miljoonaa vähemmän kuin vuonna 2021. Muutos ei ole suuri, mutta **suunta on väärä**. Tähän tukeen on syytä panostaa. Metsien käyttöön kohdistetaan yhä voimakkaampaa painetta, että metsien monimuotoisuutta olisi vahvistettava. Talousmetsien hoidon yhteydessä ja ohessa tapahtuvaa luonnon- ja ympäristöhoitoa olisi pystyttävä lisäämään. Teollisuuden puunkäytön lisäykset ovat hyviä asioita talouden kannalta, mutta samalla ne lisäävät riskiä monimuotoisuuden heikkenemiselle. Tämä edellyttää aktiivisia toimia metsien monimuotoisuuden säilyttämiseksi. Monimuotoisuuden lisäämistoimet on luonnollisesti valtavirtaistettava metsien käytön prosesseissa ja valtaosa niistä tapahtuu siten ilman julkisten varojen käyttöä. Mutta julkisilla varoilla (ympäristötuki ja metsäluonnon hoitohankkeiden tuki) voidaan tukea em. valtavirtaistamista ja luonnonhoidon tuilla on merkittävä tosiasiallinen ja henkinen vaikutus metsäluonnon hoidossa. Tällä saralla tehdään myös merkittävästi työtä julkisin varoin rahoitettavissa hankkeissa sekä vapaaehtoisuuteen perustuvien metsäsertifiointijärjestelmien kautta.

6. Metsäkeskus (30.40.46)

Metsäkeskukselle asetetaan seuraavia laatutavoitteita hyvien nuoren metsän hoidon hankkeiden osuudelle suoritepinta-alasta sekä päätöksen teon aikataululle nuoren metsän hoitohankkeita koskien. Koneyrittäjät esittävät, että myös tie- ja suometsien hoidon hankkeiden rahoituspäätösten tekemiselle ja maksatukselle asetettaisiin tavoite. Tienhoidon ja suometsien hoidon hankkeiden kerneratukien maksatuksen ennakoimaton maksuaikataulu oli omiaan edistämään Otson konkurssiin ajautumista. Jos maksatusaikataulua ei voida ennakoida, on mahdoton neuvotella väliaikaisesta rahoituksesta kassakriisin uhatessa.

7. Luonnonvarakeskus

Luonnonvarakeskuksen osalta haluamme kiinnittää huomiota budjettikirjassa näkymättömään seikkaan. Luonnonvarakeskuksen vastuulla on puutavaranmittauksen tutkimus, kehittäminen, neuvonta ja viranomaistoiminta (valvonta). Suomessa mitataan vuosittain teollisuuspuuta ja energiapuuta markkinatilanteesta riippuen 60-75 miljoonaa kuutiota. Mitattavan puun määrän perusteella maksetaan kantorahatuloja metsänomistajille 2-2,4 miljardia euroa sekä puunkorjuun urakointimaksuja noin 700 miljoonaa euroa yrittäjille sekä puunkuljetuksen maksuja useita satoja

miljoonia. Yhteensä rahaa liikkuu puun ja palveluiden ostossa yli kolme miljardia euroa. Ja maksut perustuvat mitattuun puumäärään. Puutavaranmittausta säädellään lailla ja asetuksella. Tämän osalta puutavaran mittauksen neuvottelukunnassa olevat toimijat ovat osoittaneet huolensa siitä, että puutavaran mittaukseen kohdistetaan riittävät määrärahat. **Jotta säilytämme luottamuksen puutavaran mittaukseen ja jatkamme siinä saavutettua hyvää kehitystä, on Luken tähän toimintaan kohdistamia määrärahoja niin tutkimuksen ja kehittämisen kuin viranomaistoiminnan suhteen kasvatettava.**

8. Metsähallitus (30.40.64) – hankintoihin lisää vastuullisuutta

Metsähallituksen yleistehtävänä on käyttää, hoitaa ja suojella hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi ja toimia tuloksellisesti. Metsähallitukselle on asetettu toimintatavoitteeksi, että se ottaa huomioon liiketoimintaa harjoittaessaan ja ohjatessaan tytäryhtiöitä metsähallituslain mukaiset yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet.

Metsähallitus ostaa noin 10 prosenttia Suomen puunkorjuupalveluista. Se joutuu hankkimaan palvelut julkisten kilpailutusten kautta. Tämä tarkoittaa sitä, Metsähallitus tarjoaa kaikille puunkorjuupalveluita myyville yrityksille mahdollisuuden osallistua Metsähallituksen kilpailutuksiin. Tämä johtaa kokemustemme mukaan paikoin epäterveeseen hintakilpailuun, jolla on vaikutusta myös yksityispuolen puunkorjuumarkkinaan. Sielläkin syntyy hintapainetta Metsähallituksen kilpailutusten takia. Metsähallituksen kilpailutuksen ehdot ovat nyt sellaiset, että lähes kaikki kynnelle kykenevät voivat kilpailutukseen osallistua. Tuloksena on todistetustikin se, että kaikki kilpailutuksia voittaneet eivät selviä velvoitteistaan, koska niiden yritystalous on ollut liian heikko jo kilpailuun lähdeittäessä. Viimeisimmässäkin kilpailutuksessa kaksi koneyritystä tarjouserää voittaneista seitsemästä yrityksistä luokitellaan luottokelpoisuudeltaan B- ja C-luokan yrityksiksi (=ei suositella luottoa). Koneyrittäjien näkemys on, että valtion organisaation ei pidä olla se, joka tarjoaa (lähes ainoana) heikossa taloudellisessa iskussa oleville yrityksille mahdollisuuden voittaa tarjouskilpailussa epäterveeseen hintaan, joka ei kata lakisääteiden velvoitteiden hoitoa, ja samalla vääristää koko markkinan tasapainoa. Veikkausta on moitittu viime aikoina rahojen keräämisestä vähäosaisilta yhteiskunnallisesti tärkeiden asioiden rahoittamiseen. Tässä on analogiaa Metsähallituksen kilpailutuksiin. Metsähallitus turvaa kannattavuuttaan mahdollistamalla huonossa taloustilanteessa olevien yritysten voittaa kilpailutuksia, saada jatkoaikaa yritystoiminnalleen ja aiheuttaa siten haittaa koko alalle.

Edellä kerrottuun viitaten esitämme, että **Metsähallitukselle tulisi asettaa tiukemmat vaatimukset hoitaa kilpailutukset tervettä yritystoimintaa edistävällä tavalla.** Käytännössä se tulisi näkyä hankintojen kilpailutuksissa nykyistä tiukempina taloudellisen suorituskyvyn vaatimuksina hankintoja kilpailutettaessa. Julkisten toimijoiden tulee kantaa erityistä huolta hankintojensa vaikutuksiin markkinoilla eikä edistää/sallia omilla toimillaan epätervettä toimintaa. Todettakoon, että sinällään Metsähallitus hoitaa kilpailutukset muuten mallikkaalla tavalla. Ainoastaan rima, jonka kilpailutukseen osallistuvien tulee ylittää, on liian matalalla. Riman nostaminen johtaisi todennäköisesti hieman kalliimpiin, mutta terveempiin ja sosiaalisesti kestävämpiin puunkorjuun hintoihin ja se tulisi ottaa huomioon Metsähallituksen tulosvaatimuksessa. Tuloksena olisi kuitenkin astetta terveempi urakointiliiketoiminta metsäalalla. Tämä sopisi hyvin maa- ja metsätalousministeriön elinkeinojen kilpailukyvyn varmistamis- ja maaseudun seudun elinvoimaisuuden kehittämistavoitteiden kanssa.

Metsäalan koneurakoinnissa ammattinsa osaavien koneenkuljettajien merkitys on hakkuissa kasvamaan jätettävän puuston, luonnon monimuotoisuuden kuin toiminnan kannattavuuden kannalta ratkaiseva. Metsäkoneala tarvitsee satoja uusia kuljettajia vuosittain ja uudet metsäteollisuusinvestoinnit (Rauma, Kemi ja energia-alan kasvava puunkäyttö) kasvattavat tarvetta. Toisaalta alan opiskelijoilla on vaikeuksia saavuttaa riittävä ammattitaitotaso opintojen aikana ja sitä kautta työllistyminen metsäalalle heikkenee. Tilannetta parantaisi hyvin järjestetty

työpaikalla oppiminen. Oppilaat tarvitsevat opintojensa aikana työpaikalla opiskelun paikkoja, joita voisi tarjoutua merkittävästi metsähallituksen työmailla. **Metsähallituksen tulisi palveluiden hankinnoissaan erityisehdoin/kannustein edistää sitä, että palveluja tarjoaville koneyrityksillä olisi Metsähallituksen työmailla nykyistä paremmat taloudelliset mahdollisuudet tarjota opiskelijoille opiskelupaikkoja todellisessa työympäristössä.** Myös tämä seikka tulisi huomioida Metsähallituksen tulostavoitetta asetettaessa.

9. Muuta

Tässä yhteydessä ei voi olla nostamatta esille päätöstä nostaa turveveroa 2,7 euroa/MWh sekä päästöoikeuden hinnan ripeää nousua 2021 aikana. Nämä ovat leikanneet energiaturpeen kilpailukyvyiltä siivet ja energiaturpeen tuotannosta jo valtaosan pois ja parissa vuodessa vähenee turpeen käyttö energian tuotannossakin murto-osaan aiemmasta tasosta. Hallitusohjelmassa asetettu tavoite turpeen energiakäytön puolittumisesta 2030 mennessä ylittyy reilusti ja kaikki tapahtuu parissa vuodessa. Tässä yhteydessä on paljon puhuttu oikeudenmukaisesta siirtymästä eli siitä, ettei ketään jätetä energiasiirtymässä yksin. Turvealan yritykset ovat jääneet ainakin tähän mennessä yksin. Hallituksen tekemistä sinänsä positiivisista turvealan tukipakettilinjauksista huolimatta tukea ei ole vielä pystytty jakamaan eurookaan turvealan yrityksille. Ne on jätetty ongelmineen toistaiseksi yksin. Päätetty luopumis-/sopeutumistuen toteutuksen valmistelu on saamamme tiedon mukaan ainakin osin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan vastuulla.

Tässä yhteydessä haluamme kiinnittää erityistä huomiota myös ruokahuollon kannalta tärkeisiin kasvualusta- ja kuiviketurpeiden tuotantoon. Niiden tuotanto on ollut tiiviisti kytköksissä energiaturpeen tuotantoon. Energiaturpeen tuotannon alasajo heikentää näiden ruoantuotannon ja eläintenpidon kannalta tärkeiden turvelajikkeiden tuotantomahdollisuuksia tulevaisuudessa. Olisi aika varautua tähän tilanteeseen, eikä antaa tilanteen kärjistyä.

Ihmetystä budjettitekstissä herättää viime vuoden tapaan se, että budjettiesityksessä on hyvin vähän mainintoja kansallisesta metsästrategiasta ja viittauksia siihen. Ensi vuonna on tarkoitus tehdä pohjatyö kansallisen metsästrategian uudistamiselle tähtäimenä vuosi 2035. Metsästrategia luo kuitenkin puitteet metsäpolitiikan toteuttamiselle Suomessa. Luulisi sille olevan paikka myös valtion talousarviossa.

Toinen ihmetyksen aihe on se, että metsä-sanaa käytetään edelleen asiakirjassa säästeliäästi. Metsätalous on sijoitettu sinällään oikein luonnonvaratalouden alle ja metsäteollisuus on biotalouden alla, jonne se asiallisesti kuuluu. Luonnonvaratalouden sisällä metsätalouden osuus on selkeästi hallitseva. Metsään liittyvät asiat olisi selkeyden ja realistisen kuvan antamisen vuoksi käsiteltävä omana osiona ja toisaalta omanaan muut luonnonvara-asiat. Metsiin perustuva arvoketju metsätaloudesta metsäteollisuuteen tuottaa Suomen vientituloista vajaan viidenneksen ja generoi merkittävästi verotuloja, joten siihen nähden siitä on selkeitä mainintoja kovin vähän. Toisaalta jos asiat halutaan esittää ruoka- ja luonnonvara-asioina, pitäisikö loogisuuden vuoksi ministeriön nimikin muuttaa ruoka- ja luonnonvaraministeriöksi.

Helsingissä 11.10.2021

Koneyrittäjät ry

Simo Jaakkola
varatoimitusjohtaja

Koneyrittäjät ry on runsaan 2000:n energia-, maarakennus- ja metsäalan koneyrityksen valtakunnallinen yrittäjä- ja työnantajajärjestö. Koneyrittäjät työllistävät metsäalalla välittömästi itsensä lisäksi noin yli 5000 työntekijää.